

Theologiae Moralis Super Decalogum Seu Decem Dei Praecepta Pars ...

In II. III. IV. Præceptum De Juramentis, Votis, Observatione Festorum, & Jejuniorum, ac obligatione Pietatis & Observantiæ erga Majores: Charitate & Misericordia erga proximum. Pars III.

Sporer, Patricius

Salisburgi, 1713

Sectio IV. Observantia & Obligatio erga Superiores, & econtra.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-60022](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-60022)

quoad alendam uxorem ratione dotis, utiliter leges apud Sanch. l. 9. de *Matri*, disp. 4. 5. 6. & sequentibus latissime.

- 71 Denique specialiter tenetur maritus uxori *gubernationem debitam* in iis, quæ spectant ad observantiam Mandatorum Dei, bonos mores, & administrationem familiæ, ac rei domesticæ. In quibus è contra uxores tenentur maritis obedientiam proportionatam: adeò ut sicut peccat maritus mortaliter permittendo Legem Dei transgredi, vel impediendo eam ab observantia Mandatorum DEI, & Ecclesiæ, aliisque ad salutem necessariis, ita è contra uxor peccat mortaliter, notabiliter non obediendo Marito in iis, quæ ad ejus gubernationem spectant, modò enumeratis.

Hæc pro examine peccatorum conjugum circa quartum præceptum, hic summatim enumerata latius recentent in propria materia de magno Sacramento Matrimonii.

SECTIO IV.

Observantia, & obligatio erga superiores, & e contra.

SUMMARIUM.

73. *Ad quid obligentur subditi Superioribus suis Spiritualibus; & e contra hi subditi? &*
 74. *Ad quid subditi suis superioribus temporalibus. ac e contra?*
 75. *Ad quid famuli, & ancille Dominis suis, seu Heris: ac hi e contra illis*
 76. *Quid debeant discipuli Magistris, & e contra?*
 77. *Usque ad n. 80. de gratitudine, & ingratitude erga Benefactores.*

ASSER.

ASSERTIO. IV.

Superioribus ex quarto Præcepto Decalogi, & vir-
tute observantia debetur generatim à subditis
amor, reverentia, & obedientia in omnibus, ad quæ
eorum potestas, & Officium se extendit. Quemad-
modum & ipsi vicissim subditis debent amorem, &
officii sui administrationem. Est nimis certa. Per-
curro brevissimè.

§. I.

Superiores Spirituales.

Episcopis, Prælati, Pastoribus, Sacerdotibus
curam animarum gerentibus, ceu Patribus
spiritualibus tenentur subditi, & filii spirituales a-
morem, reverentiam & obedientiam in iis, quæ ad
curam eorum spectant: item subsidium necessa-
rium. Ita præcipit scriptura Deuteron. 17. *Qui
superbierit nolens obedire Sacerdotis imperio &c.
moriatur homo ille, & auferes malum de Israel.* Ad
Hæbreos 13. *Obedite Præpositis vestris, & subja-
cite illis. Ipsi enim pervigilant, quasi rationem
reddituri pro vobis.* 1. Timoth. 5. *Qui benè præ-
sunt Presbyteri, duplici honore digni habeantur,
maximè qui laborant in Verbo, & doctrina. Di-
gnus est enim operarius mercede sua.* Peccata ergo
subditorum, vel filiorum spiritualium erga Supe-
riores, vel Patres spirituales, juxta rationem mate-
riæ, mortalia, vel venialia sunt: odium, malevo-
lencia, irreverentia, contemptus, vel injuria quævis
irrogata; inobedientia deliberata in iis, quæ ad
eorum curam spectant: & negatio subsidii, vel
mercedis debitæ de jure, vel consuetudine: nota-
tis

tis etiam hîc, quæ hætenus semper notavimus
Econtra Superiores, vel Patres spirituales tenentur
subditis, vel suis filiis *curam, doctrinam, & exem-*
plum. Quorum proinde peccata sæpissimè mor-
talia sunt: neglectus Animarum in cura, & admi-
nistratio Sacramentorum, in doctrina, & cor-
rectione: & scandala præbita, quæ hîc non tantum
contra charitatem, sed etiam contra justitiam, &
Officium suum committuntur.

§. II.

Superiores Temporales.

74 **M**agistratibus quibusvis legitimis tenentur
subditi, amorem, reverentiam, & obe-
dientiam in iis, quæ ad eorum officium pertinent,
& iustatributa, vel obsequia. In quibus omnibus
contraveniendo peccant pro ratione materiæ mor-
taliter, vel venialiter; & accedente contemp-
tu formali, semper mortaliter. Quæ requirunt am-
pliolem tractationem in materia de Legibus. Hic
solum notanda exceptio: Quod si Magistratus,
vel Superiores quilibet, solum præcipiant, vel pro-
hibeant aliquid sub pœna vel multa solvenda, sub-
diti contravenientes, & parati pœnam, vel mul-
tam solvere, si deprehendantur, non peccant:
quia præsumitur ipsos non voluisse obligare in con-
scientia ad culpam, sed in foro externo ad pœnam
tantum. Quod maximè verum debet esse his tem-
poribus, in tanta multitudine exactionum, ac ce-
nerum. E contra Magistratus temporales tenen-
tur subditis amorem, seu benevolentiam, admini-
strationem justitiæ commutativæ, & vindicativæ,
curam

curam indemnitate, & pacis, seu defensionem ab omni damno. Ubi rursus frequenter, peccata mortalia committuntur per omissionem, negligentiam, commiventiam: & maximè per positivam injuriam, oppressionem &c. Quidquid sit de consuetudine, nunquam potui exculare venationes, & libertatem ferarum cum tanto damno Agricolarum, sine ulla compensatione. De quibus ex professo in 7. & 8. Præcepto, nam, ut jam semel monui, hæc solum hic summarie moneo pro examine pœnitentium sub 4. Præcepto.

§. III.

Domini, Heri.

Servi, seu famuli, Ancillæ, (nihil hic de mancipiis seu propriè servis) tenentur suis Dominis reverentiam, obedientiam, & obsequium fidele. Ita expressè Scriptura ad Ephes. 6. *Servi obedite Dominis carnalibus cum timore & simplicitate cordis vestri, sicut Christo: Non ad oculum servientes, quasi hominibus placentes, sed ut servi Christi facientes voluntatem DEI &c.* Ad Tit. 2. *Hortare servos Dominis suis subditos esse, in omnibus placentes, non contradicentes, non fraudantes: sed in omnibus fidem bonam ostendentes.* Et I. Pet. 2. *Servi subditi estote in omni timore Dominis, non tantum bonis, & modestis, sed etiam discoloris.* Peccata ergo servorum pro ratione materia, mortalia, vel venialia sunt: irreverentia, vel contemptus: infidelitas, vel fraudulentia: inobedientia, irritatio, vel provocatio Dominorum ad iram, blasphemias &c. Contra Domini tenentur
servis

fervis amorem, seu benevolentiam, beneficentiam, & mercedem. cit. c. 6. Ephes. *Et vos Dominus eadem facite illis, remittentes minas, scientes, quia & illorum, & vester Dominus est in cælis.* Peccata ergo Dominorum sunt iracundia nimia, & austeritas: aversus, & indignabundus animus: percussio gravis, & injuriosa: merces defraudata, vel negata injustè. Moderata percussio ad debitam pœnam, vel emendationem justa est: & justè subtrahitur, vel negatur merces proportionatè, vel ob fraudem, vel infidelitatem commissam, vel neglectum debitum obsequium, vel ob infirmitatem eorum pro rata temporis. Denique neglectus vel impeditio eorum in spiritualibus necessariis ad salutem: omissio correctionis peccantium, de quibus patet ex superioribus.

§. IV.

Magistri, Præceptores.

76 **H**is discipuli tenentur amorem, reverentiam, & obedientiam, seu diligentiam in iis, quæ ad eorum curam pertinent. Peccata ergo Discipulorum sunt injusta indignatio, contemptus, irritatio Præceptoris: obedientia in pertinentibus ad eorum curam, v. g. studiis: convitia, contumeliosa verba, aliæque injuriæ illatæ. Quamvis in his pueri plerumque levitate, imprudentiâ, passione &c. à mortali excusentur, ut non ad infernum, sed ad fornacem tantum damnandi sint. Econtra Magistri, ac Præceptores tenentur suis discipulis amorem, doctrinam, correctionem, exemplum. Patet ex natura eorum officii, Quo-

Quo-
rum

rum proinde peccata sunt: odia, indignationes, objurgationes injustæ, vel indiscretæ, negligens, incauta, falsa doctrina, omisso correctionis debitæ, scandala pusillorum: væ illis &c. Ad plura adhuc tenentur Magistri, seu Præceptores Academici, quæ ipsi ex statutis, ac jure communi noverint.

SUBSETCIUNCULA.

De Gratitudine, & obligatione erga Benefactores.

Gratitudo, (uti definit *S. Thomas 2. 2. q. 77. art. 1.*) est specialis virtus, quæ gratiæ habentur, & referuntur benefactori. Ejus tres sunt gradus. 1. Acceptum beneficium agnoscere. 2. Laudare, & gratias agere. 3. Compensare, seu retribuere pro facultate, loco, tempore. In quibus semper magis attendendum ad affectum beneficientis, quàm ad effectum beneficii. Quia gratitudo, vel gratia respicit beneficium, & secundum quod est gratis impensum. Beneficium autem non consistit in eo, quod fit, vel datur, sed in ipso dantis, vel facientis animo, inquit *Seneca l. 1. de benef. c. 6.* Omnis ergo homo benefactori suo, accepto beneficio, statim obligatur ad gratitudinem, ut nimirum acceptum beneficium recognoscat, gratias agat, & compensandi affectum habeat. Actualis autem compensatio beneficii non nisi pro facultate, & tempore opportuno præstanda est. Lege *S. Thom. cit. a. 4. & Senecam l. 4. de beneficiis.*

Ingratitudo ergo est speciale vitium gratitudini 78

THEOL. MORAL Pars III.

Qq

op-

oppositum, benefactori debitas gratias denegans. Cujus proportionaliter tres sunt gradus oppositi gradibus gratitudinis, sed ordine inverso, quia ultimum in generatione, est primum in corruptione. Idque dupliciter: 1. Negativè, seu per omissionem: *primò* beneficium acceptum non compensare, vel retribuere: *secundò*, dissimulare seu nullo indicio laudare, vel gratias agere: *tertiò*, etiam non recognoscere. 2. Positivè, vel per commissionem: *primò*, Retribuere mala pro bonis: *secundò*, Beneficium acceptum vituperare: *tertiò*, Etiam maleficium æstimare, quod omnium extremum est.

79 I, Ingratitudo per omissionem tantum per se plerumque peccatum veniale est: at fit mortale, si fiat ex interno contemptu, aut si omittatur aliquid benefactori retribuendum ex necessitate debitum, juxta regulas Charitatis. Ingratitudo verò per commissionem, scilicet retribuendo mala pro bonis, vituperando beneficium, aut etiam maleficum reputando, plerumque peccatum mortale est; quia ordinariè malitiam, & internum contemptum admixtum habet: unde sunt tot in hoc vitium inventivæ Sacræ Scripturæ, SS. PP. ac sapientum Ethnicorum. Et specialiter in gravibus injuriis benefactori illatis, semper explicanda erit circumstantia ingratitude, utpote speciem mutans. Cæterum sicut in aliis, ita & hic excusat imperfectio actûs, & levitas materiæ. Vide Tanner. *tom. 3. disp. 6. q. 1. dub. 3. a. n. 38.*

80 §. Denique sermo fuit solum de pietate, observantia

vantia, & gratitudine erga hominem, seu creaturam. Nam pietas, observantia, ac gratitudo erga DEUM, ut supremum nostrum PARENTEM, Dominum, ac Benefactorem spectat ad virtutem Religionis, imò in re cum virtute Religionis coincidunt, & solum speciali respectu excellentiæ divinæ super eos differunt, ut supra suo loco notatum in primo Præcepto: sic consequenter impietas, inobservantia, & ingratitude erga DEUM ad peccata contra virtutem Religionis reducenda sunt.

CAPUT VI.

De Obligatione Charitatis, & Misericordia erga proximum.

Charitas est virtus Theologica & supernaturalis, quâ Deus propter se diligitur, proximus autem propter Deum. Definitio communissima latè explicata est in primo Præcepto Decalogi c. 5. *Señ. 1.* tam quoad actum principalem amoris Dei super omnia, quàm quoad actum secundarium dilectionis proximi propter Deum §. 4. *toto.* Hic solum de obligatione Charitatis & dilectionis proximi agendum erit, & necessariò aliqua explicanda.

II. Præceptum Charitatis & dilectionis proximi frequentissimè inculcatum in Scripturis, sed specialiter expressit Salvator, Matth. 22. ubi post magnum Mandatum: *Diliges Dominum Deum tuum &c.* statim subjungit: *Secundum autem simile huic: diliges proximum tuum, sicut te ipsum. Ubi sicut te ipsum,*

Quia non